

Бразалук Максиміліан Юрійович,
студент навчально-наукового
інституту № 1 Національної академії
внутрішніх справ
Науковий консультант:
завідувач кафедри теорії держави
та права Національної академії
внутрішніх справ, кандидат юридичних
наук, доцент **Пендюра М. М.**

ЄВРОПЕЙСЬКИЙ КОДЕКС ПОЛІЦЕЙСЬКОЇ ЕТИКИ ЯК ІМПЕРАТИВНЕ ДЖЕРЕЛО ДІЯЛЬНОСТІ ПОЛІЦІЇ

Деонтологічні засади діяльності органів Національної поліції – один з основних орієнтирів її функціонування у душі верховенства права, законності та орієнтованості на інтереси суспільства. Від того, наскільки поліцейський буде дотримуватися правил внутрішнього імперативу під час виконання своїх службових обов'язків, буде залежати якість надання поліцейських послуг, ефективність запобігання правопорушенням, рівень довіри громадян та загалом правопорядок у державі.

Питання поліцейської деонтології у наш час стає наріжним каменем для вітчизняної правової системи, оскільки воно напряму перетинається з інтеграцією України в євроатлантичний простір, який є життєво необхідним у порядку денному розбудови правової, демократичної та соціальної держави [1].

Одним із способів наближення національного законодавства України до європейських стандартів є гармонізація вітчизняного законодавства із законодавством Європейського Союзу, рецепція тих норм, які на практиці підвищують якість функціонування органів державної влади, зокрема й органів Національної поліції України [2, с. 101–104].

Слід підкреслити, що одним із найважливіших актів, який формує фундаментальні засади поліцейської діяльності є Європейський кодекс поліцейської етики від 19.09.2001 року, адже він разом із «Декларацією про поліцію» від 08.05.1979 року, закріплену в Резолюції № 690 Парламентської асамблеї Ради Європи (1979), а також з Настановами з демократичного здійснення поліцейських функцій (ОБСЄ) утворює базу міжнародно-правових норм і стандартів діяльності поліції [3, с. 102].

Метою роботи є аналіз Європейського кодексу поліцейської етики для висвітлення його основних положень і впливу на національне поліцейське право України, а також розробка висновків щодо впливу на національну поліцейську деонтологію та загалом діяльності поліції (поліцейських).

Передусім слід зазначити, що сферою застосування Європейського кодексу поліцейської етики є традиційні державні сили поліції та поліцейські служби, на які покладаються забезпечення правопорядку і які наділені державою повноваженнями застосовувати силу та мають спеціальні повноваження для цих цілей [4, с. 150].

Структурно цей кодекс складається з семи основних розділів, які закріплюють цілі, правові основи поліції крізь призму дії верховенства права (I–II розділи), місце поліції в системі кримінальної юстиції та організаційні структури поліції (III–IV розділи), Четвертий розділ містить у собі вимоги до кваліфікації, добору та проходження поліцейської служби, засади підготовки співробітників поліції, у ньому також закріплюються права поліцейського.

У п'ятому розділі визначаються основи діяльності поліції. Цей розділ декларує загальні засади, а також визначає конкретні ситуації, які стосуються поліцейського розслідування та затримання або тримання під вартою. Шостий розділ визначає відповідальність поліції, а також форми контролю за її діяльністю. В окремому розділі містяться положення щодо проведення науково-дослідницької роботи в галузі правоохоронної діяльності та механізми забезпечення роботи поліції в рамках інституту міжнародного співробітництва [4, с. 150–157].

Із аналізу структури можна стверджувати, що основні принципи та положення Європейського кодексу поліцейської етики корелюються з положеннями національного законодавства, зокрема з Законом України «Про Національну поліцію» від 02.07.2015 року № 580-VIII. Так, відповідно до Європейського кодексу поліцейської етики, основним призначенням поліції в демократичному суспільстві, яке засноване на верховенстві права є:

- підтримка громадського спокою та забезпечення правопорядку в суспільстві;
- захист і дотримання основоположних прав і свобод особи, які закріплені в тому числі й у Європейській конвенції про права людини;
- запобігання та подолання злочинності;
- виявлення злочинів;

– надання послуг і допомоги суспільству.

Основним критерієм оцінки ефективності роботи Національної поліції України є рівень довіри населення, що є загальноприйнятим європейським досвідом. Крім цього, щодо деонтологічних засад слід зауважити, що важливим чинником у загальній підготовці поліцейського є її відкритість перед суспільством. Перед співробітниками поліції ставляться вимоги володіти комунікативними навичками, бути добре обізнаними в соціальних, культурних та суспільних питаннях. У Європейському кодексі поліцейської етики зазначено про важливість після загальної початкової підготовки продовження регулярного підвищення кваліфікації під час усієї роботи. Практичні навчання з застосуванням сили та обмежень мають входити до підготовки поліцейських усіх рівнів [4, с. 153; 5].

Примітними є співвідношення положень ЗУ «Про Національну поліцію» та Європейського кодексу поліцейської етики в частині незалежності органів поліції від інших державних органів та політичних сил. Так, відповідно до ЗУ «Про Національну поліцію», поліція взаємодіє з органами правопорядку, а також іншими органами державної влади. Крім цього, співробітники органів Національної поліції у своїй діяльності є незалежними від політичних переконань і партійної належності, а також незалежними від рішень, заяв чи позицій політичних партій та громадських об'єднань [5]. При цьому Європейський кодекс поліцейської етики визначає, що при здійсненні своїх повноважень поліція повинна бути достатньо незалежною від інших державних органів, а поліцейські можуть користуватися такими ж громадянськими і політичними правами, що й громадяни. Обмеження можливі лише у разі, якщо це перешкоджає діяльності поліції. Європейський кодекс поліцейської етики не забороняє також організувати або брати участь у представницьких організаціях.

На наш погляд деонтологічні положення національного законодавства України повністю узгоджуються з європейськими нормами, тому слід і надалі працювати над покращенням механізмів реалізації цих деонтологічних засад, адже єдиний можливий варіант розвитку України та її державності – це євроатлантична інтеграція в усіх сферах життєдіяльності суспільства, зокрема і правової системи.

Список використаних джерел

1. Пендюра М.М., Старицька О.О. Поліцейська деонтологія : навч. посіб. К. : Маслаков, 2020. 276 с.

2. Пендюра М.М. Уніфікація норм поліцейської деонтології. Матеріали науково-теоретичної конференції (2 червня 2016 року) / Редкол.: А.М. Завальний, Н.В. Лазнюк, Д.О. Тихомиров. К.: НАВС, 2016. С. 101–104.

3. Добровінський А. В. Європейські стандарти діяльності поліції та їх реалізація в Україні. *Сучасна європейська поліцейстика та можливості її використання в діяльності Національної поліції України* : зб. тез доп. учасників міжнар. наук.-практ. конф. (Харків, 11 квіт. 2019 р.). Харків : ХНУВС, 2019. С. 102–104.

4. Мердок Дж., Рош Р. Європейська конвенція з прав людини та охорона правопорядку: посібник для співробітників поліції та правоохоронних органів. Б. м. : Центр ; Страсбург : Рада Європи, 2013. 157 с.

5. Про Національну поліцію: Закон України від 02.07.2015 № 580-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19#Text>.

Гайдаш Катерина Олександрівна

здобувач ступеня вищої освіти
бакалавра навчально-наукового
інституту № 3 Національної академії
внутрішніх справ

Науковий консультант:

доцент кафедри кримінального права
Національної академії внутрішніх справ,
кандидат юридичних наук, доцент

Павловська А. А.

ОСОБЛИВОСТІ КВАЛІФІКАЦІЇ ЗЛОВЖИВАННЯ ВЛАДОЮ АБО СЛУЖБОВИМ СТАНОВИЩЕМ

Слід зазначити, що дана проблема є актуальною в більшості країн світу, включаючи Україну, і зустрічається на різних рівнях влади, від муніципального до національного рівнів. Зловживання владою або службовим становищем призводить до серйозних наслідків для суспільства та держави в цілому, таких як корупція, втрата довіри до державних інституцій та порушення демократичних принципів.

Прогресуючі негативні тенденції службової кримінально-протиправної діяльності призводять до соціальних наслідків: деформується правосвідомість українського суспільства, все більше громадян підтримують дезорганізацію та правовий